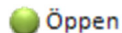

Rättsavdelningen

Informationsklassning

Sammanställning över remissvar om förslag till nya föreskrifter och allmänna råd om beviljning av omställningsstudiestöd samt ändrade föreskrifter och allmänna råd om beviljning av studiemedel och studiestartsstöd

Remissinstanser

Arbetsgivarorganisationer, fackförbund och omställningsorganisationer

AFO Handels trygghetsfond, Arbetsgivaralliansen, Arbetsgivarverket, CIKO, Fastigo, Fremia, Industrifacket Metall, KFS-företagens Trygghetsfond, Kommunalarbetareförbundet (Kommunal), Kyrkans trygghetsråd, Landsorganisationen i Sverige (LO), OFR/S,P,O, Omställningsfonden, PTK, Saco-S, Småföretagarnas Riksförbund, Svenska kyrkans trygghetsråd KTR, Svensk Scenkonst, Svenskt Näringsliv, Sveriges akademikers centralorganisation (Saco), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), TRR Trygghetsrådet, Trygghetsfonden BAO, Trygghetsfonden TSL, Trygghetsrådet Fastigo TRL, Trygghetsrådet Fastigo TRF, Trygghetsrådet TRS, Trygghetsstiftelsen och Unionen.

Föreningar och organisationer

Akademikeralliansen, Almega utbildningsföretagen, Folkbildningsrådet, Företagarna, Kompetensföretagen, Riksförbundet Vuxenutbildning i Samverkan (ViS), Sveriges förenade studentkårer (SFS), Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) och Yrkeshögskoleförbundet i Sverige.

Myndigheter som inte är läroanstalter

Arbetsförmedlingen, Brottsförebyggande rådet (BRÅ), Ekobrottsmyndigheten, Ekonomistyrningsverket (ESV), Försäkringskassan, Kammarkollegiet, Konjunkturinstitutet, Kronofogdemyndigheten, Myndigheten för yrkeshögskolan, Statens skolverk, Statistikmyndigheten SCB, Universitets- och högskolerådet (UHR), Universitetskanslersämbetet (UKÄ) och Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS).

Läroanstalter och utbildningsanordnare

Blekinge tekniska högskola (BTH), Chalmers Tekniska Högskola, Försvarshögskolan, Handelshögskolan i Stockholm, Högskolan i Skövde,

Högskolan i Halmstad, Högskolan i Gävle, Kungliga Tekniska Högskolan (KTH), Linnéuniversitetet, Lunds universitet, Lernia, Mittuniversitetet, Stockholms konstnärliga högskola, Stockholms universitet, Umeå universitet och Uppsala universitet.

Remissinstanser som har kommit in med yttranden

AkademikerAlliansen, Arbetsgivarverket, Ekobrottsmyndigheten, Ekonomistyrningsverket, Försäkringskassan, OFR, TCO, TRR, Trygghetsrådet TRS, Trygghetsstiftelsen, Saco-S, SFS, SUHF, Svensk Scenkonst, Umeå universitet och Uppsala Universitet har inkommit med yttranden. *Akademikerförbundet SSR* var inte remissinstans men har också inkommit med remissvar.

KTH, LO, Omställningsfonden, Stockholms universitet, Svenskt Näringsliv, PTK, Trygghetsfonden TSL och Unionen tillstyrker förslaget till föreskrifter och allmänna råd. *SFS* lämnar synpunkter på avsnitt gällande konsekvenser för och kommunikation med studerande (avsnitt 4.12.1, 4.18.1 och 6.2.1.1), men har i övrigt inga synpunkter på förslagen utan tillstyrker dessa. *ST:s avdelning på CSN* var inte remissinstans men har också inkommit med remissvar (se avsnitt 2.3.1). *ST:s avdelning på CSN* väljer att inte ta ställning till förslaget i övrigt. *Högskolan i Skövde* ställer sig bakom de remitterade föreskrifterna.

Arbetsförmedlingen, BTH, Kammarkollegiet, Konjunkturinstitutet, Kronofogden, Lernia, Linnéuniversitetet, Myndigheten för yrkeshögskolan, Skolverket, Stockholms konstnärliga högskola, UHR och Yrkehögskoleförbundet har meddelat att man inte har några synpunkter på de förslag som CSN har presenterat. *SCB* har inga synpunkter på förslaget, men vill uppmärksamma en aspekt gällande fördelning av potter (avsnitt 2.2). *Försvarshögskolan* och *Kommunal* har meddelat att man inte har något att invända mot förslaget. *UKÄ* och *SKR* har meddelat att de inte har några synpunkter och avstår därför från att yttra sig. *SACO* har meddelat att de avstår ifrån att yttra sig och hänvisar till Akademikerförbundet SSR. *VIS* har meddelat att de inte har för avsikt att lämna in något svar.

Allmänna synpunkter

AkademikerAlliansen saknar helt riktlinjer för vilka krav som kommer att gälla för återkvalificering för att få en helt ny omgång med omställningsstudiestöd (för en ny utbildning). Det är viktigt att detta tydliggörs. Även *Omställningsfonden* saknar förtydligande i CSN:s nya föreskrifter och allmänna råd om vilka krav som ställs för att återkvalificera sig för en helt ny period med omställningsstudiestöd för ny utbildning.

Högskolan i Skövde anser att förslaget för omställningsstudiestöd har tagit i beaktande att det finns många olika former av anställningar och försökt ta fram regler och uträkningsnycklar som gör det tydligt för den studerande, omställningsorganisationen och CSN vilka regler och förväntningar som finns på parterna. För

utbildningsanordnaren är det positivt att rapporteringsskyldighet för omställningsstudiestöd är utformat på liknande vis till det som finns idag för andra typer av studiestöd.

Akademikerförbundet SSR och *OFR* anser generellt att CSN har tolkat sitt uppdrag väl och att såväl konsekvensutredning som föreskrift och allmänna råd rörande omställningsstudiestöd ligger väl i linje med parternas överenskommelse samt lagstiftarens intention.

Omställningsfonden önskar ett förtydligande om när beräkningen av ny ramtid påbörjas efter en period med omställningsstudiestöd. Detta är väsentligt för de registrerade omställningsorganisationerna att få besked om.

SFS och *SUHF* ser positivt på att förslaget till föreskrifter för omställningsstudiestödet är utformat så att det i hög grad liknar föreskrifterna för beviljning av studiemedel. *Högskolan i Skövde* och *SFS* anser att de nya föreskrifterna underlättar förståelsen och förutsägbarheten för studenter och andra aktörer.

Stockholms universitet vill fortsatt föra fram att en masterutbildning kan vara en bra omställningsutbildning och att omställningsstudiestödet bara kan ges för halva utbildningen kan bli problematiskt.

TCO bedömer att föreslagna föreskrifter och allmänna råd i sin helhet är väl avvägda och ligger i linje med både propositionens och den bakomliggande principöverenskommelsens intentioner. *TCO* anser att de avvägningar som gjorts är väl motiverade och att myndigheten vinnlagt sig om att skapa en tydlighet och förutsägbarhet i regelverket, och *TCO* tillstyrker därmed förslagen i sin helhet.

Trygghetsstiftelsen skriver att innehållet är väl genomtänkt och bra formulerat samt att föreskrifterna och råden överensstämmer med vad *Trygghetsstiftelsen* uppfattat har informerats om och diskuterats med CSN under vårens process, och har i övrigt inte något att tillägga.

TRR ser generellt mycket positivt på förslagen avseende omställningsstudiestöd och de möjligheter till livslångt lärande och omställning som på så sätt förstärks. *TRR* ser generellt inte några hinder för den reglering som förslås, utan tillstyrker den.

Umeå universitet anser att förslaget till föreskrifter och allmänna råd om beviljning av omställningsstudiestöd är väl utformat och tydligt. CSN har haft en bra utgångspunkt i sitt förslag med att utgå från begrepp och definitioner från befintliga studiestöd samt en strävan att få en likartad hantering av de olika studiestöden. Därigenom upplevs förslaget enkelt, tydligt och transparent.

Uppsala Universitet delar CSN:s bedömning att det är av vikt att så långt som möjligt hålla ihop regelverken inom de olika formerna för studiestöd. Det är viktigt med tydlighet och transparens för de studerande liksom för samtliga inblandade omställningsorganisationer, myndigheter, läroanstalter och andra utbildningsanordnare. I nuvarande system för studiemedel finns redan en

automatisk dataöverföring av studieresultat och lärosätena ansvarar för att lämna in uppgifter till CSN. I de nya föreskrifterna föreslås samma hantering. Således ser universitetet inte att CSN:s uppdaterade föreskrifter leder till några stora konsekvenser.

ÖKS har, utifrån de aspekter som nämnden har att beakta, inga synpunkter på de föreslagna ändringarna men noterar en avvikelse i formuleringen av en av föreskrifterna (se avsnitt 2.5).

Omställningsorganisationerna *Omställningsfonden*, TRR och *Trygghetsfonden TSL* lämnar synpunkter på att samarbetet med CSN i processen inför implementeringen av omställningsstudiestödet har fungerat väl. Omställningsfonden önskar ha en aktiv roll i fortsatta samarbetet på strategisk nivå för att bidra med kunskap om välfärdssektorns behov och utmaningar.

CSN:s bedömning: CSN konstaterar att några av de synpunkter som lyfts av remissinstanserna avser områden som regleras av lag eller förordning, eller delar där CSN inte har någon föreskriftsrätt. CSN har ingen möjlighet att tillmötesgå synpunkterna som lämnas i dessa delar. CSN tar emellertid med sig synpunkterna i det fortsatta arbetet och kommer att beakta dem i den uppföljning som kommer att göras. Denna remissammanställning kommer dessutom att vidarebefordras till utbildningsdepartementet.

Angående frågan om återkvalificering framgår av prop. 2021/22:176 s. 2013 att regeringskansliet avser att ge en så kallad bokstavsutredare i uppdrag att biträda utbildningsdepartementet med att närmare undersöka hur återkvalificering kan gå till.

Synpunkter på remissförfarandet

SUHF påpekar att remisser under semestertider innebär att det blir besvärligt och ofta omöjligt för lärosätena att ordna en genomlysning av förslaget med ordinarie kvalitet. Risken för att alla aspekter av förslaget inte blir belysta ökar. *SUHF* har samtidigt förståelse för att CSN haft små möjligheter att påverka tidpunkten och att det funnits behov av stor skyndsamhet i remisshantering. *Uppsala Universitet* vill särskilt poängtera att den korta svarstiden under sommarperioden försvårar en riktig genomlysning av de föreslagna föreskrifterna då det inte går att säkerställa ett reellt inflytande från varken kollegiala församlingar eller studenter.

CSN:s bedömning: CSN är medveten om att svarstiden kan uppfattas som kort då den infallit under sommarmånaderna. Den fastställda svarstiden har samtidigt varit nödvändig eftersom CSN:s föreskrifter måste träda ikraft den 1 oktober 2022. CSN har med anledning av tidplanen, innan remissutskicket förvarnat remissinstanserna om att de inom kort skulle få CSN förslag till nya föreskrifter på remiss och om svarsdatum den 14 augusti 2022. CSN:s förhoppning är att utskicket möjliggjort viss planering för mottagande hos remissinstanserna.

2.2 Anvisade medel

Arbetsgivarverket menar att indelningen i privat respektive offentlig sektor kan göras på olika sätt t.ex. utifrån kollektivavtalsområde. Föreslagen indelning syftar till att arbetstagare, oavsett sektor, ska ges samma möjligheter att ta del av omställningsstudiestödet. Enligt förslaget skiljer sig idag förutsättningarna åt mellan privat och offentlig sektor. Arbetsgivarverket kan inte bedöma om syftet uppnås med den föreslagna indelningen mellan sektorerna eller om den påstådda skillnaden mellan sektorer speglas av denna indelning. Det blir dock väsentligt att tillhörighet till sektor inte likställs med tillhörighet till viss omställningsorganisation.

CSN:s bedömning: CSN kan inte se att förslaget innebär att förutsättningarna skiljer sig åt mellan privat och offentlig sektor.

AkademikerAlliansen avstryker den föreslagna definitionen och föreslår istället att definitionen av offentlig anställd utgår från arbetsgivarens medlemskap i arbetsgivarorganisation alternativt omställningsorganisation. Definitionen bör vara så renodlad och enkel som möjligt och ta hänsyn till att CSN enkelt ska kunna inhämta yttrande från rätt omställningsorganisation. Ägarförhållanden har ingen koppling till kollektivavtalsstillhörighet, vilket är grunden i omställningsstudiestödet.

CSN:s bedömning: CSN kommer inte alltid att ha kunskap om vilken arbetsgivarorganisation som den studerandes arbetsgivare tillhör. CSN kan heller inte utesluta att en studerande har flera arbetsgivare och därmed stöd från flera omställningsorganisationer. CSN anser att föreslagen lydelse därför bättre avspeglar intentionerna med omställningsstudiestödet.

Akademikerförbundet SSR och OFR anser CSN:s vägval att anta SCB:s definitioner för att göra uppdelningen mellan offentlig och privat sektor är rimlig, dvs att med förvärvsarbete i offentlig sektor ”avses arbete i offentlig förvaltning, statliga affärsverk samt företag och organisationer som till mer än hälften ägs av staten eller av en eller flera kommuner”. Akademikerförbundet SSR och OFR vill dock betona att begreppet ”ägs av” borde kompletteras med ”eller har som huvudman” för att bättre definiera offentlig sektor. Det finns flera verksamheter som har stat, kommun eller region som huvudman, men som inte ”ägs” av desamma, som tex kommunal- och regionförbund, ej att förväxla med kommunförbund. Det bör tydliggöras hur dessa offentligrättsliga juridiska personer bör bedömas i detta avseende. Akademikerförbundet SSR och OFR vill dock påpeka att det är viktigt att tillse att de som fångas in av SCB:s definition också är desamma som omfattas av omställningsorganisationerna – Omställningsfonden och Trygghetsstiftelsen – i offentlig sektor.

CSN:s bedömning: CSN bedömer att verksamhet som bedrivs inom kommunal- och regionförbund faller in under begreppet offentlig förvaltning. CSN kan inte bedöma och kan inte påverka om SCB:s definition omfattar även de som omfattas av omställningsorganisationerna i offentlig sektor.

SCB vill uppmärksamma en aspekt när det gäller att använda Yrkesregistret för att fördela potterna för privat respektive offentlig sektor. SCB uppfattar att användningen enbart ska ske på aggregerad nivå, vilket fungerar väl. Däremot är det inte lämpligt att utgå från registret om bedömning av sektorstillhörighet ska göras på individnivå. Anledningen är att registret produceras med viss fördröjning, vilket innebär att uppgifterna för enskilda individer kan vara inaktuella vid ansökningstillfället.

CSN:s bedömning: CSN konstaterar att avsedd användning av yrkesregistret endast kommer att användas på en aggregerad nivå.

Saco-S föreslår att definitionen av offentligt anställd utgår från arbetsgivarens medlemskap i arbetsgivarorganisationerna inom offentlig sektor:

- Arbetsgivarverkets ordinarie och frivilliga medlemmar samt myndigheter under Riksdagen och
- medlemmar i Sveriges Kommuner och Regioner, SKR.

En sådan indelning skulle för CSN:s del innebära en tydlighet kring vilken omställningsorganisation man ska vända sig till för utlåtande.

CSN:s bedömning: CSN kommer inte att använda sig av definitionen i föreskriften vid bedömningen av vilken omställningsorganisation en studerande tillhör. Det är istället den studerande själv som ska visa detta.

Svensk Scenkonst anser inte att det vid fördelning av omställningsstudiestöd är en lämplig klassificering för de delar av arbetsmarknaden som ligger i skärningspunkten mellan offentlig och privat sektor, som till exempel scenkonstområdet. För dessa bör sektorstillhörigheten i första hand avgöras utifrån hur verksamheterna regleras i kollektivavtal, särskilt vad gäller avtal om omställningsstöd, och baserat på vilken omställningsorganisation som är aktuell. Om denna är kopplad till privat sektor bör samtliga arbetsgivare som omfattas av omställningsavtalet definieras på samma sätt, oavsett huvudman.

Svensk Scenkonst anför att klassificeringen av Svensk Scenkonsts medlemmar som tillhörande privat sektor, under förhandlingarna med PTK 2022 om ett nytt omställningsavtal, var ett avgörande skäl till att Svensk Scenkonst tillsammans med Arbetsgivaralliansen träffade ett avtal som i princip är identiskt med det som träffats mellan PTK och Svenskt Näringsliv.

Svensk Scenkonst anför vidare att man i efterhand kan konstatera att de nya omställningsavtal som tecknats inom offentlig sektor av SKR och Arbetsgivarverket skiljer sig åt såväl sinsemellan som i jämförelse med dem som träffats i privat sektor. Detta gäller även de olika huvudavtal som har träffats med anledning av ändringarna i lagen om anställningsskydd (LAS).

Svensk Scenkonst skriver att, när lagstiftning och kollektivavtal framöver ska utvärderas och utvecklas, kommer rimligen även detta att ske utifrån respektive

arbetsmarknadssektors behov. Att i detta läge klassificera vissa arbetsgivare som tillhörande offentlig sektor trots att de omfattas av avtalslösningar för privat sektor är inte lämpligt.

Mot denna bakgrund förordar Svensk Scenkonst en alternativ reglering som innebär att i de fall yttranden lämnas till CSN av en registrerad omställningsorganisation så ska det vara huruvida denna organisation är knuten till den offentliga eller den privata sektorn som ska vara bestämmande för till vilken pott stödet ska hänföras. Den av CSN föreslagna regleringen skulle då kunna begränsas till att användas i de fall CSN saknar ett yttrande från en registrerad omställningsorganisation.

CSN:s bedömning: CSN kan inte utesluta att en studerande har flera arbetsgivare och därmed har stöd från flera omställningsorganisationer inom både privat och offentlig sektor. CSN anser att föreslagen lydelse är enklare att tillämpa och bättre avspeglar intentionerna med omställningsstudiestödet.

Trygghetsfonden TRS anför att även om en sådan avgränsning som föreslås av CSN, på en övergripande nivå och för statistikändamål, kan te sig ändamålsenlig så är den inte anpassad till de delar av arbetsmarknaden som ligger i skärningspunkten mellan offentlig och privat sektorn som till exempel kulturområdet. För dessa är det verksamheternas karaktär, och hur dessa regleras i kollektivavtal, vilket för både arbetsgivare och för de yrkesverksamma är det som i första hand ligger till grund för bedömningen av sektorstillhörigheten.

Merparten av CSN:s beslut om omställningsstudiestöd kommer att föregås av ett yttrande från en registrerad omställningsorganisation, organisationer som alla har en tydlig koppling till endera den offentliga eller privata delen av arbetsmarknaden. Exempelvis har TRS en förankring på den privata delen av arbetsmarknaden samtidigt som det finns anslutna arbetsgivare där stat, regioner och kommuner är ägare eller på annat sätt väsentliga intressenter. Vare sig för de enskilda individer som vänder sig till TRS för att få ett yttrande med utgångspunkt från ett förvärsarbete hos en sådan arbetsgivare, eller för TRS som organisation, framstår det som naturligt att se till ägarförhållandena hos den berörda arbetsgivaren. Därmed uppnås inte CSN:s strävan om en reglering som ska vara allmänt accepterad eller vara enkel att tillämpa och förstå för de sökande. Mot denna bakgrund förordar TRS en alternativ reglering som innebär att i de fall yttranden lämnas till CSN av en registrerad omställningsorganisation så ska det vara huruvida denna organisation är knuten till den offentliga eller den privata sektorn som ska vara bestämmande för till vilken pott stödet ska hänföras. En sådan avgränsning torde på ett bättre sätt spegla det bakomliggande syftet med uppdelning som grundas på att vidareutbildning och kompetensutveckling varierar mellan offentlig och privat sektor. Den av CSN föreslagna regleringen skulle då kunna begränsas till att användas i de fall CSN saknar ett yttrande från en registrerad omställningsorganisation.

CSN:s bedömning: CSN delar inte TRS bedömning och har vid formuleringen av föreskriften övervägt en rad olika alternativ. Mot bakgrund av att en studerande kan ha flera arbetsgivare, och därmed kan ha stöd från flera omställningsorganisationer inom både privat och offentlig sektor, anser CSN att föreslagen lydelse är enklare att tillämpa och bättre avspeglar intentionerna med omställningsstudiestödet.

CSN:s sammanfattande bedömning: CSN har noterat alla synpunkter som inkommit avseende om en studerande ska anses tillhöra privat eller offentlig sektor. I 4 § andra stycket lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd anges att anvisade medel fördelas mellan studerande som förvärvsarbetar eller senast har förvärvsarbetat huvudsakligen i privat sektor och studerande som förvärvsarbetar eller senast har förvärvsarbetat huvudsakligen i offentlig sektor. Vidare, anges att fördelningen av medel mellan de två grupperna ska avspegla andelen förvärvsarbetande i privat respektive offentlig sektor. För det fall att regeringen beslutar att medel för de olika potterna ska fördelas på ett sätt som står i strid med CSN:s föreskrift, kommer myndigheten att överväga en justering av föreskriften.

2.3 Målgrupp och arbetsvillkor

Akademikerförbundet SSR och *OFR* anser att det i 3 kap. 1 § i de föreslagna föreskrifterna blir missvisande att bara hänvisa till första stycket i lagens § 6, där enbart förvärvsarbete i Sverige nämns som villkor för att uppfylla etablerings- och aktualitetsvillkoret. I lagens § 6 sista stycke står: ”Förvärvsarbete i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), i Förenade kungariket och i Schweiz får tillgodoräknas som förvärvsarbete i Sverige.” Det är rimligt att den formuleringen finns med såväl i Konsekvensutredningens s 14 samt i föreskriftens 3 kap 1 §. Den vidare definitionen nämns senare i konsekvensutredningen (kap 2.3.2 s 15) under vad som ska anses jämföras med förvärvsarbete, men bör även tydliggöras under kapitel 2.3.1 ”Beräkning av tiden med förvärvsarbete”.

CSN:s bedömning: I 3 kap. 1 § i de föreslagna föreskrifterna hänvisas till 6 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd i sin helhet. I konsekvensutredning nämns visserligen inte 6 § fjärde stycket lagen. Det saknar emellertid betydelse för tillämpningen av den aktuella föreskriften.

2.3.1 Beräkning av tiden med förvärvsarbete

Arbetsgivarverket menar att CSN:s förslag innebär att den arbetstagare som tjänstgör mellan t.ex. den 15 januari och den 14 februari under 69 timmar i januari respektive 63 timmar överhuvudtaget inte förvärvsarbetat enligt förslaget samtidigt som den som istället jobbar 1-14 februari och då 64 timmar erhåller en månads förvärvsarbetad tid. Eller att den som arbetar den 1 januari till den sista mars med 68 timmar per månad erhåller en månads förvärvsarbetad tid medan den som arbetat lika mycket 1 februari till sista april erhåller två månader. Därmed menar Arbetsgivarverket att arbetets förläggning blir viktigare än den arbetade tiden. Arbetsgivarverket föreslår att vid beräkningen utgå från att en kalendermånad alltid

som schablon innehåller 30 dagar och därmed ett krav på 68 timmars arbete per kalendermånad.

ST:s avdelning på CSN anser att ett schabloniserat sätt att beräkna tiden med förvärvsarbete per kalendermånad kan vara ett bra sätt att omsätta kravet på att ha arbetat i genomsnitt 16 timmar per kalendervecka till en bestämmelse som är förutsägbar och rättssäker för den studerande samt hanterlig för den handläggande personal som ska administrera omställningsstudiestödet. *ST:s avdelning på CSN* anser dock att de schablonvärden som CSN föreslår är för högt satta för att kunna motsvara kravet på i genomsnitt 16 timmars arbete per vecka över tid, i de fall månaden innehåller arbetsfria dagar, såsom helgdagar. *ST:s avdelning på CSN* redogör för detta genom olika räkneexempel. *ST:s avdelning på CSN* anser att schablonvärdena ska sänkas till en nivå som inte riskerar exkludera studerande som arbetar 40 procent av heltid, och som därmed ska omfattas av omställningsstudiestödet, på grund av förekommande kombinationer av helger under vissa kalendermånader.

Trygghetsfonden TRS vill peka på en grupp på arbetsmarknaden som kan komma i kläm om inte hänsyn tas till deras speciella förhållanden, det gäller de med konstnärligt arbete inklusive upphovspersoner. För dessa är det vanligt förekommande att de inte avlönas för ett särskilt antal arbetade timmar utan för en viss arbetsinsats. Denna arbetsinsats kan kräva ett stort mått av förberedelsetid, till exempel för förberedelse och repetitioner. Att beräkna etablerings- och aktualitetsvillkoren utifrån ett kort framträdande ger därför i regel inte en rättvisande bild av den verkliga arbetsinsatsen, och vid prövning av dessa villkor är det därför nödvändigt att ta hänsyn till repetitionstid och annan förberedelsetid. Motsvarande problematik finns inom arbetslöshetsförsäkringen. För att hantera arbetsvillkoret inom denna har därför skapats en särskild reglering rörande konstnärligt arbete och arbete som upphovsperson. Den innebär att lönen (ersättningen) räknas om till antalet arbetade timmar enligt ett schablonbelopp för tillfälligt konstnärligt arbete som fastställs av Inspektionen för Arbetslöshetsförsäkringen. För att yrkesverksamma med konstnärligt arbete inte ska missgynnas bör CSN införa en likartad reglering avseende beräkningen av tid inom omställningsstudiestödet.

CSN:s bedömning: CSN kan konstatera att lydelsen i 6 § lagen om omställningsstudiestöd utgår ifrån begreppet kalendermånad, samt att bedömningen ska göras utifrån ett genomsnitt. CSN kan inte utforma föreskriften på ett sätt som frångår detta. CSN kan vidare konstatera att lagstiftaren inte utformat något undantag för någon särskild grupp av arbetstagare.

2.3.2 Beräkning av tid som jämföras med förvärvsarbete

Arbetsgivarverket framför att viss tid får under maximalt 24 månader jämföras med förvärvsarbete. Av Ds 2021:18 framgår att den som har avbrott i sitt yrkesliv till

följd av vissa särskilt uppräknade orsaker ändå ska anses etablerad på arbetsmarknaden. Arbetsgivarverket uppfattar att med avbrott avses i förslaget både tid då arbetstagaren är frånvarande under en pågående anställning och tid mellan anställningar. Arbetsgivarverket avstyrker detta förslag eftersom det kan innebära svårigheter att korrekt verifiera om en arbetstagare uppnått den kvalificerande tiden. Tjänstledighet under en pågående anställning framgår av lönebesked, men inte regelmässigt av intyg eller betyg efter en anställning. Sådana utdrag ur löneregister kan därmed behövas för lång tid tillbaka, något som kan vara svårt, kostsamt eller direkt omöjligt för en tidigare arbetsgivare att prestera. Arbetsgivarverket menar att förvärvsarbete borde kunna definieras av tid i anställning. Vid avbrott mellan anställningar kan beskriven frånvaro jämföras med förvärvsarbete om arbetstagaren erhållit ersättning för tiden från t.ex. Försäkringskassan.

CSN:s bedömning: Av 6 § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd framgår att tid där den studerande fått annan ersättning får jämföras med förvärvsarbete under sammanlagt 24 månader. För att tid ska kunna jämföras med förvärvsarbete måste alltså ersättning ha utgått. CSN anser vidare att det inte är möjligt att koppla ersättningen till tid i anställning eftersom personen kan ha haft dessa ersättningar utan att ha haft en anställning.

Försäkringskassan anför att de ersättningar som ska beaktas enligt 6 § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd inte beräknas per timme utan per dag eller del av dag. Ett exempel är att Försäkringskassan betalar ut en hel dags sjukpenning oavsett om personen behövt avstå från en fyrtimmars arbetsdag eller en tolvtimmars arbetsdag. Enligt 32 § förordningen om omställningsstudiestöd ska Försäkringskassan på begäran bland annat lämna CSN uppgifter om vissa förmåner. I och med att Försäkringskassan inte tar ställning till antal timmar som ersättningen avser kan den informationen inte lämnas rutinmässigt.

CSN:s bedömning: Mot bakgrund av den information som lämnats av Försäkringskassan har CSN justerat föreskriften enligt nedan.

Vid beräkningen av tid med sådan ersättning som anges i 6 § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd ska

1. *i de fall ersättning betalas ut per timme, varje timme med sådan ersättning jämföras med förvärvsarbete i en timme,*
2. *i de fall ersättning betalas ut per dag eller del av dag ska en hel dags ersättning anses motsvara förvärvsarbete i åtta timmar, ersättning för tre fjärdedels dag ska anses motsvara förvärvsarbete i sex timmar, ersättning för en halv dag ska anses motsvara förvärvsarbete i fyra timmar, ersättning för en fjärdedels dag ska anses motsvara förvärvsarbete i två timmar och ersättning för en åttondels dag ska anses motsvara förvärvsarbete i en timme.*

CSN bedömer att det tydligare bör framgå av föreskriften hur CSN kommer att bedöma uppgift om ersättning från bland annat Försäkringskassan.

Heltidsarbete ska i detta sammanhang anses vara 40 timmar per vecka, dvs. åtta timmar per dag. Se vidare CSN:s resonemang om heltidsarbete i Konsekvensutredningen, avsnitt 2.8 Beräkning av omställningsstudiestöd.

För att en person ska kunna få ersättning för en hel dag har den utbetalande myndigheten kännedom om att personen arbetar heltid, även om arbetstiden fördelats olika på olika dagar. Om en hel dag likställs med åtta timmar missgynnas inte personer som har arbetat ett mindre antal timmar en viss dag. En person som skulle arbetat mer än åtta timmar hade heller inte kunnat få ersättning för mer än en hel dag av utbetalande myndighet. Således missgynnas inte heller sådana personer av föreskriftens lydelse.

2.3.3. Beräkning av inkomst från förvärvsarbete

Trygghetsfonden TRS uppger följande. CSN föreslår att överskottet från näringsverksamheten ska delas med det antal månader som det aktuella räkenskapsåret avser och att för en månad under räkenskapsåret där den studerande även har månatliga inkomster från anställning läggs dessa inkomster ihop med den månatliga inkomsten från näringsverksamhet. Inom delar av TRS verksamhetsområde är det vanligt förekommande att de yrkesverksamma har inkomster från både näringsverksamhet och anställningar, ofta på en oregelbunden basis. TRS delar därvid CSN:s bedömning att det finns behov av att reglera hur detta ska hanteras och anser i likhet med CSN att det är mest rättvisande att lägga samman sådana inkomster och att dessa beräknas månadsvis. TRS tillstyrker således den föreslagna regleringen.

2.4 Utbildning som stödet får lämnas för

Ekobrottsmyndigheten har inget att erinra mot förslagen till föreskrifter och är positiv till de allmänna råden till 12 § första stycket 2 förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd. Brottsförebyggande skäl talar dessutom för att en utbildning hos en annan utbildningsanordnare, i vilken en fysisk person som i närtid lagförts för ekonomisk brottslighet har ett betydande inflytande, inte rimligen bör ge rätt till omställningsstudiestöd oavsett om den fysiska personen ålagts näringsförbud eller inte. Ekobrottsmyndigheten förordar därför att även omständigheten att en fysisk person, som har ett betydande inflytande i en utbildningsanordnarens verksamhet och som under de senaste fem åren lagförts för ekonomisk brottslighet, anges som ett exempel i de ovan nämnda allmänna råden.

CSN:s bedömning: CSN har förståelse för Ekobrottsmyndighetens förslag, men kan konstatera att CSN inte har lagstöd för att begära utdrag ur misstanke- eller belastningsregistret i kontroll av fysiska personer som har betydande inflytande i utbildningsanordnarnas verksamhet. CSN väljer därför att bibehålla det allmänna rådet utifrån de exempel som anges i förarbeten.

ESV vill framhålla risken för att oseriösa aktörer söker sig till utbildningssektorn för att utnyttja omställningsstudiestödet på ett otillbörligt sätt. Med tanke på att omställningsstudiestödet kommer att kunna beviljas för utbildningar som inte är ställda under statlig tillsyn, är det särskilt angeläget att säkerställa att stödet inte möjliggör en ny marknad för oseriösa eller kriminella aktörer. För att upprätthålla förtroendet och legitimiteten för det nya stödet är det därför viktigt att CSN har möjlighet att neka stöd för studier hos utbildningsanordnare som inte är lämpliga eller har ett seriöst uppsåt. *ESV* ser att den uppräknade exempel i förslag till föreskrift, kap 4, riskerar att möjliggöra utbetalning i fall där utbildningsanordnaren är uppenbart olämplig. Inom flera områden där privata aktörer konkurrerar på en marknad som finansieras med offentliga medel, har kraven på aktörernas lämplighet successivt skärpts allteftersom oegentligheter uppdagats. Det gäller exempelvis kraven på lämplighet för att bedriva verksamhet enligt socialtjänstlagen, lagen om stöd och service (LSS), och skollagen. I december 2022 skärps villkoren för arbetsgivare som vill ta del av särskilda anställningsstöd.

ESV föreslår att CSN överväger att utöver de omständigheter som listas i den föreslagna kap 4, även inkludera ”andra omständigheter som kan ha betydelse för utbildningsanordnarens lämplighet”. Detta för att kunna hindra utbildningsanordnare som exempelvis är i konkurs, underlåter att betala skatter och avgifter, har företrädare som begått annan typ av brottslighet som har betydelse för verksamheten, eller av andra skäl är uppenbart olämpliga som anordnare av utbildningar för vilka omställningsstudiestöd betalas ut. *ESV* vill också påtala vikten av att inte bara lämplighetspröva en utförare initialt, utan även löpande utifrån riskbedömningar. Även *TRR* anför att ett säkerställande av efterlevnad av de allmänna råden torde fordra att CSN etablerar någon form av uppföljning av andra utbildningsanordnare.

CSN:s bedömning: CSN delar *ESV*:s bedömning men anser i nuläget inte att det finns anledning att ändra det allmänna rådet då de exempel som uppräknas inte är uttömmande. Vad gäller uppföljning av utbildningsanordnarna kan följande konstateras. CSN gör en prövning av utbildningsanordnarna där det allmänna rådet beaktas. Detta sker inför varje beviljning av en ansökan om omställningsstudiestöd. Samtidigt vill CSN understryka att myndigheten inte är en tillsynsmyndighet och således inte utövar tillsyn över utbildningsanordnarna.

Uppsala universitet instämmer i punkterna i 4 kap. Utbildning som omställningsstudiestödet får lämnas för (sid. 3 i föreskrifter för omställningsstudiestöd) men vill uppmärksamma den svårighet lärosätet har att kontrollera om en fysisk person som har ett betydande inflytande i utbildningsanordnarens verksamhet har näringsförbud. Ett ändringsförslag i 4 kap. (sid. 3 i föreskrifterna för omställningsstudiestöd) gällande det allmänna rådet till 12 § första stycket i förordningen om omställningsstudiestöd ”..bör inte rimligen ge rätt till..” att ändras till ”bör inte ge rätt till”.

CSN:s bedömning: CSN har utformat föreskrifterna och det allmänna rådet utifrån den terminologi och den meningsbyggnad som återfinns i lag och förordning.

2.5 Studietid och studietakt

ÖKS noterar att ordalydelsen i 5 kap. 4 § i förslaget till föreskrifter och allmänna råd om beviljning av omställningsstudiestöd ger intryck av att det dels finns allmänna råd till 5 kap. och dels att, för det fall allmänna råd fanns, dessa skulle vara bindande vid beräkning av studietakt.

CSN:s bedömning: CSN avser att justera skrivningen.

Akademikerförbundet SSR och OFR anför att de har svårt att bedöma om föreskrifterna rörande beräkning av studietid och studietakt vid högskolestudier är korrekta.

CSN:s bedömning: Föreskrifterna om beräkning av studietid och studietakt för högskolestudier är i enlighet med gällande föreskrifter inom studiemedelsområdet.

Uppsala Universitet delar uppfattningen att det för omställningsstudiestöd är viktigt att tillhandahålla fler studietakter än i det reguljära studiemedelsystemet (sid. 4 – 5 i föreskrifter för omställningsstudiestöd). Det är komplicerat att räkna om antal högskolepoäng för en kurs till veckor med omställningsstudiestöd, i synnerhet med fler och mer varierande studietider och studietakter. Det ger upphov till avrundningsfel och det är inte heller lätt för sökande att förutse vad omställningsstudiestödet kommer bli.

CSN:s bedömning: CSN konstaterar att aktuella bestämmelser regleras i lag och förordning.

Rättelse: CSN har efter remissutskicket kommit att uppmärksamma att bestämmelserna om beräkning av studietid och studietakt vid studier som anges i högskolepoäng av förbiseende kommit att avgränsas till studier vid högskola. Genom regeringsbeslut får även vissa folkhögskolor numera anordna utbildningar som leder till en högskoleexamen och som anges i högskolepoäng. CSN anser därför att rubriken till de aktuella bestämmelserna ska lyda Beräkning av studietid och studietakt vid studier enligt 13 § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd. På så sätt kommer alla utbildningar som kan leda till en högskoleexamen att omfattas.

2.7 Prövning av studieresultat

Akademikerförbundet SSR och OFR anför att såvitt de känner till finns det idag ingen utbildning där validering ingår som ett poänggivande moment. Därmed ger inte formuleringen i föreskriften (7 kap 1 §) som hänvisar till lagens 19 § ”Omställningsstudiestöd får lämnas till en studerande som bedriver sina studier i normal takt” utrymme för validering som resultat för att erhålla

omställningsstudiestöd, eftersom ”normal takt” vanligtvis mäts i uppnådda högskolepoäng eller motsvarande. Akademikerförbundet SSR och OFR menar att detta är en allvarlig brist, inte i första hand i CSN:s föreskrifter, utan i hela konstruktionen och i utbildningssystemet, men menar att formuleringen i föreskriften bör vara bredare rörande även ”valideringsresultat” parallellt med befintliga formuleringar rörande ”studieresultat”. Akademikerförbundet SSR och OFR vill i detta sammanhang betona att ett helt kapitel i Ds 2021:18 (kap 9 sid 275 - 312) tar upp hur efterfrågan på utbildning och validering påverkas av denna reform inom olika utbildningsformer. Ökad validering är en viktig intention i hela principöverenskommelsen. Denna intention förstärks av regeringens nyligen lagda proposition ”Validering för kompetensförsörjning och livslångt lärande” (prop. 2021/22:123). Validering nämns över huvud taget inte i konsekvensutredningen vilket synliggör att perspektivet måste vidgas rörande validering.

CSN:s bedömning: Vid prövning av studieresultat framgår inte om den studerande erhållit sina poäng genom validering eller på annat sätt. Poäng som den studerande erhållit genom validering räknas på samma sätt som övriga poäng. Det saknas anledning att närmare reglera validering i studieresultatssammanhang.

Uppsala universitet anser att det behöver vara en sömlös övergång mellan omställningsstudiestöd och vanligt studiemedel när det uppstår situationer där en studerande måste ansöka om att fortsätta sina studier efter att omställningsstudiestödet är förbrukat. Uppsala universitet instämmer med CSN att det bidrar till överskådlighet om de olika stöden här regleras var för sig men på likartat sätt. När det gäller situationer där omställningsstudiestöd beviljats för annan utbildning än som avses i 16 § förordningen om omställningsstudiestöd är det viktigt att det finns föreskrifter så att den studerande vet vilken studietakt som förväntas uppnås för att vara berättigade till nytt omställningsstöd. En generell kommentar gällande krav på studieresultat för studerande med omställningsstudiestöd är att kravet i praktiken snarare blir 100 % än de 62,5 resp. 75,0 som stipuleras i förslaget. De kurser som vänder sig till målgruppen för omställningsstudiestöd är till stor del kortare kurser och resultat på kortare kurser rapporteras oftast för hela kurser och inte delmoment i kurser. Detta innebär att hela kursen måste vara avklarad för att sökande ska kunna söka omställningsstudiestöd på nytt.

Ett ytterligare förslag är att formulera om uttrycket av genus i 7 kap. Prövning av studieresultat (sid. 7 i föreskrifter för omställningsstudiestöd) under 5 § allmänna råd där man läser ”..bör han eller hon inte anses ha studerat..”.

CSN:s bedömning: Den föreslagna regleringen innebär ingen skillnad i förhållande till vad som gäller inom studiemedelsområdet. Kravet på studieresultat är fortfarande 62,5 procent respektive 75 procent i förhållande till studieåtagandet (20, 40, 50, 60, 75 eller 100 procent). Vad gäller den justering av skrivning avseende genus som föreslås så kan CSN konstatera att myndigheten följer den terminologi och det ordval som följer av lag och förordning.

2.8 Beräkning av omställningsstudiestöd

Akademikerförbundet SSR och OFR noterar att det i konsekvensutredningen på sidan 33 är formulerat på ett sådant sätt att det är svårförståeligt - rörande såväl huvudregeln som den alternativa beräkningsmodellen. För att tydliggöra vilka möjligheter till omställningsstudiestöd som förvärvsarbete med olika förvärvsintensitet samt olika planerad studieintensitet har borde tydligare exempel finnas för hur det ska beräknas. Det kanske inte är i föreskrift och allmänna råd sådana exempel bör finnas men när även konsekvensutredningen framstår som icke-transparent bör förtydligande göras i någon form.

CSN:s bedömning: CSN har återkopplat till Akademikerförbundet SSR med exempel hur den alternativa beräkningsmodellen ska förstås.

2.10 Yttrande från omställningsorganisationer

Akademikerförbundet SSR och OFR anför att en avgörande del i att kompetent kunna göra en bedömning av vad som ”stärker individens framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov” är det yttrande som omställningsorganisationerna har möjlighet att lämna till CSN rörande hur en viss utbildning för en viss individ kan uppnå det syftet. Akademikerförbundet SSR och OFR vill här betona att CSN systematiskt utelämnar ordet ”framtida” i villkoret: ”stärker individens framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov”. De utgår ifrån att det är en ren lapsus, men det bör åtgärdas, eftersom betydelseskilnaden inte är oväsentlig.

Akademikerförbundet SSR och OFR anför vidare att 10 kap. 1 § bör förstärkas med den mycket tydliga intention som såväl parterna som lagstiftaren har haft, att omställningsorganisationernas yttrande är av särskild vikt. Det är en avgörande vägledning för CSN:s tjänstemän. 10 kap. 1 § bör därmed kompletteras med formuleringen från lagens 33 § som det inte hänvisas till nu, dvs ett nytt stycke med lydelsen: ”Vid prövning av en ansökan om omställningsstudiestöd ska Centrala studiestödsnämnden lägga särskild vikt vid ett sådant yttrande som avses i lag 2022:856, 32 §.”

CSN:s bedömning: 10 kap. föreskrifterna behandlar yttrande från omställningsorganisation. Av 32 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd framgår när ett yttrande från en omställningsorganisation ska begäras. Det följer av lag att CSN ska lägga särskild vikt vid ett sådant yttrande (33 § lagen). CSN saknar föreskriftsrätt på området.

2.13 Uppgiftsskyldighet för läroanstalter och andra utbildningsanordnare

TRR tror att det är viktigt att andra utbildningsanordnare får tydlig information från CSN om vad som förväntas av dem, då de kanske inte har tidigare erfarenhet av uppgiftslämnande/intygande om studier till CSN.

CSN:s bedömning: CSN har tydlig information för utbildningsanordnare på csn.se och kommer att vara behjälplig med information i olika kanaler.

2.14 Uppgiftsskyldighet för den studerande

ESV anför att delegationen för korrekta utbetalningar har konstaterat att majoriteten av felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen beror på att felaktiga uppgifter läggs till grund för beslut, och/eller att ändringar som påverkar rätten till ersättning inte anmäls. Av det skälet vill *ESV* påtala vikten av att också göra riskbaserade kontroller för att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar till personer som låtit bli att anmäla förändringar, eller vars utbildningsanordnare låtit bli att uppfylla sin anmälningsskyldighet.

CSN:s bedömning: CSN gör dagliga kontroller av studieaktivitet och arbetar med olika typer av prediktiva analyser för att förhindra felaktiga utbetalningar och upptäcka brott. CSN har ett särskilt uppdrag inom omställningsstudiestödet att ta fram en handlingsplan för att motverka fusk och felaktiga utbetalningar.

4.12.1 Konsekvenser för studerande

SFS håller med att det är av vikt att de studerande får kännedom om att studierna ska styrkas inom en viss tid och hur detta styrkande ska gå till rent praktiskt, då omställningsstudiestödet ska vara förverkat om inte studierna styrks. *SFS* betonar att det är viktigt att denna information blir tydlig och når ut till alla studenter för att dessa inte ska riskera att gå miste om sitt omställningsstudiestöd.

CSN:s bedömning: Information om styrkande av studier kommer bland annat att framgå av den studerandes beslut om omställningsstudiestöd. CSN kommer även att ha tydlig information på csn.se.

4.18.1 Konsekvenser för studerande

SFS tillstyrker att CSN ska se över den information som lämnas på www.csn.se och i annat material, för att säkerställa att de nya tidsfristerna blir kända för de studerande. Även här är det viktigt att informationen blir tydlig och når ut till alla studenter.

6.2 Behov av informationsinsatser

SUHF framför att behovet av informationsinsatser är stort för blivande studenter, omställningsorganisationer och utbildningsanordnare och vill därför betona vikten av god kommunikation mellan CSN och lärosätena så att de administrativa rutinerna blir tydliga och studenternas rättigheter inte riskeras genom t.ex. oklarheter i hur studierna ska styrkas.

6.2.1.1 Kommunikation med blivande studenter

SFS håller med och tillstyrker CSN:s strategi att informera blivande studenter om omställningsstudiestödet, samt att stödet beskrivs på ett sätt som blir begripligt för blivande studerande. *SFS* anser att det är viktigt att informationen blir tydlig, relevant och lättillgänglig.